

TÓTH LÁSZLÓ

KÖTÉLEN,

avagy

AMINT AZ ÉG...

Versek 1987; 1993–2008

LILIUM AURUM

Dunaszerdahely 2008

TARTALOM

Versen túli

MIKÖZBEN MONDATAIM...

Ádám visszatér

Számítógépvers No 1.

Számítógépvers No 2.

Kötélen

A bársony eget

Mondja magát

Mindent, mit mondani

Szobám tele van

Minden szavam, mondatom

A kép nyers

Elsírja első mondatát

Nyolc sor a teremtésből

Eggyéválás

Ma korán ébredtek

Ma Isten maga

A KINT S A BENT

A toll

Permutációk

Tíz párizsi

Túl a negyvenötön...

Indigó-búcsúztató

A papír fölött mindig

Valamit óhatatlanul

Tükrömet befedi

Kilóg a láb

Kezdetben tétova...

Egy öngyilkosra
 Pörög a föld, angyalszárny kerepel
 Csak álmodod...
 Két tétel, ugyanarról
 Római anziksz. Ádám a Macskák Fórumánál
 Elszakadás
 Két pillanat a tavaszról
 Haller utca
 Zene szól – mintha...
 Atlantiszt sem
 Kései
 Apám magyaráz
 Boldogság
 Kis regény, a végére illesztett mottóval
 Korszakváltás
 Átcsobbannak a rámán...
 Jégkorszak
 A filozófus macska

NÉGY KISDED ÉRTEKEZÉS AZ ÉLET NAGY DOLGAIRÓL

Kisdéd értekezés Ádámról, avagy A Kiűzetés valódi története
 Kisdéd értekezés a múlt századi kis költőkről
 A Költészet Napja
 Kisdéd értekezés a világteremtésről

A NYELV ELŐTT

A nyelv előtt

Két füle közt Ádám...

*„A szó adott számunkra a Lét részeként,
amit úgy kapunk, hogy átadjuk neki magunkat.”*

Pierre Emmanuel

*„Azok a szavak, melyek a számmal szólnak,
enyémek is meg nem is...”*

Czesław Miłosz

Versen túli

Akkor hát kezdem. Kezdem,
újra kezdem. Ezek már a versen
túli verseim itt. Amikor az ember,
mert torkára csavarodik minden
papírra írt sor,
csak tekintetével, s az ég kékjére ir.
A semmibe. A semmivel.

A semmit.

S egyszer csak visszanéznek rá
a láthatatlan betűk,
és látják,
hogy csak ül. És nézi
amint az ég odafentről
lassan olvasni kezdi őt.

(Budapest, 2003. november 19. – 2004. július 4.)

MIKÖZBEN MONDATAIM...

Ádám visszatér

...és felsejlenek újból kirajzolódnak
 az első hangok megcsörren az ég s menten
 ráfelel egy autó riasztója
 Ádám visszatér
 leveti magáról a csend szkafterét
 visszaóvakodik hozzá zengeni kezd
 csikorogni benne a világ íme visszatér
 Ádám visszatér egyre távolabb hagyja
 maga mögött a hallgatás poklát egyre
 távolabb hagyja maga mögött a hallgatás édenét
 a kozmosz dermedt némaságát a fejében
 hangtalan zsibongó hangzavart megszólal
 Ádám megszólal s láthatóvá lesz újból
 az arca hangjától az arca kapja vissza
 rég letörlődött vonásait Ádám a nyelvben
 teremődik s miként egykor az Úron
 úgy néz most végig a szintaxisok fonémák
 végtelen során nyitja a száját s általa
 a nyelv kezd beszélni magát mondja Ádámban
 miközben Ádám is magát mondatja vele
 a jelzőkben mindig valamely álma sejlik fel
 bővített mondatok tréningruhájában lustálkodik
 máskor százezer év mordul egyetlen tőmondatban
 s közben a gombostűfejnyi szóközti térben
 milliónyi láthatatlan pitypangszirmával virít
 a kimondhatatlan

(Budapest, 1994)

Számítógépvers No 1.

előtűnik az üres képernyő mélyéből
majd újból belevész a semmibe
aztán megint villant egyet
mindig e vers előtt
mindig e vers előtt jár
a cursor
mutatja az utat
az ürességből teste öltő betűknek
a léttelenségből előkecmergő szavaknak
helyet csinál nekik megszabja lehetséges pályájukat
miközben rájuk bíz minden egyebet
valami készül készül készül valami
egyenletes ritmusban dobog
a Teremtő szíve
verhetett így ilyen megfontoltan
mielőtt nekiveselkedett volna
ami elől már úgysem lehetett kitérnie
úgy csattog az egészhez a billentyűzet
valami készül készül készül valami
mintha a sátán csikorgatná közben a fogait
mintha angyalok tapsikolnának örömben
az alapgép halk zümmögése
szárnysuhogásukra
emlékeztet
a betűk mintha táncoló lábuk
nyomát mutatnák

(Budapest, 1997. ősz)

Számítógépvers No 2.

bővíteni kellene a memóriámat
természetesen a számítógépemét
persze egy kis bővítés nekem sem ártana
bizonyos műveletekre már egyikünk sem alkalmas
amiért bizonyára szégyenkezne
ha a szégyenkezés is bele lenne programozva
ehhez meg ehhez
ennyi meg ennyi megabitra lenne szükségünk
halljuk ettől attól
de vajon mennyi kellene rögzíteni mindazt
ami egyetlen pillantásba belefér ki az ablakon
s ahhoz hogy hirtelen fény kezdjen dőlni a hangokból
s tágasság nyíljon az összekapaszkodó szavak közt

(Budapest, 1997. ősz)

Kötélen

Születtem, barátom, anyától én is.

Mondatom kötélén rángok most mégis.

Himbáló lábammal a jelentés a semmibe rúgtat.

Eleven kép vagyok így

– az értelmezés lényegemtől foszt meg.

(Tokaj, 2002. augusztus 17. – Budapest, 2005. szeptember 12.)

A bársony eget

Mire elkezdenéd, már megtörténik minden.
Gyermekjátékaid eljátszódtak,
küzdelseid kiütöttek,
szerelmeid elbitangoltak.

Minden, amit eddig írtál, abbahagy,
visszaolvas téged,
értelmez.

Aztán elfordulnak tőled a szövegeid,
tekintetük a bársony eget karistolja.

(Budapest, 2004. július 3. – 2005. ősz)

Mondja magát

Magát mondja a mondat.

A nyelv élvezi benne önmagát.

A fattyú jelentés

egy nyelvi tiráda szögletéből

úgy pillog értelmező áldozatára,

mintha apját-anyját keresné.

(Budapest, 2004. július 3. – 2005. ősz)

Mindent, mit mondani

Mindent, mit mondani akar,

elmondát veled a mondat.

Nyelved képtelen oximoronok szájában laffog,

életrajzod legfontosabb elemeit

egy szintaxis foglalja magában.

Két szó közt a lélegzetvétél –

az vagy te.

(Budapest, 2004. július 4. – 2005. ősz)

Szobám tele van

A vázámban friss virág.

Ez egy mondat.

Minden asztalomon könyvek, jegyzetek.

Ez egy másik mondat.

Számítógémem alapjáraton susorog.

Ez is egy mondat.

Én a számítógémem előtt ülök.

Ez egy negyedik mondat.

Szobám tele van mondatokkal.

Tele van velem.

Úgy kóválygok *köztünk*,

mintha most találtuk volna ki magamat.

Miközben mondataim beszélnek,

magamat hallgatom.

(Budapest, 2004. július 4. – 2005. ősz)

Minden szavam, mondatom

Járok, megállok.

Lefekszem, felkelek.

Minden mondatomhoz úgy jutok el,
ahogy első szavát keresi a kisgyerek.

Eszem, üríték.

Ölelek, ölok.

Minden mondatom áthúzható,
minden, mi voltam, örök.

Nevetek, sírok.

Számból átok zuhog, ima sír.

Minden szavam balga bölcső,
minden szavam mint a sír.

Meg-megállok... indulok aztán.

Le is fekszem, fel is kelek.

Minden mondatomhoz úgy jutok el,
ahogy első szavához a kisgyerek.

Minden szavamban fölzengnek a mennyek.

Mindegyikben pokol bugyra.

Minden szavam a „Nincs tovább!”-é.

Aztán megint: „Újra!

Újra!”

(Pozsonypüspöki, 2008. március 7.)

A kép nyers

*A hetvenéves Tőzsér Árpádnak,
harmincöt évvel ezelőttre*

Húgyszag, kutyaszar, Tűzoltó utca.

Ez verskezdetnek jutott eszembe – két éve már.

S bár annak valóban nem rossz muzsikát sugalmazott

e szóegyüttessel nekem a nyelv

és mindennapjaim fád díszleteinek véletlen egybeszokrázása,

s az így előmeredő kép köré is némi jelentés terét rajzolja oda az értelmező figyelem,

vers mégsem lett ez előszövegéből.

Persze, a folytatás is felkínálkozott rögvest:

„...pattog a máz az ég faláról,

az izsákiból kihallatszó részeg gajdolás

a cigánylány-est szoknyája alá nyúl” –

de ezt az irányt a versnyitó sor azonnal meg is tagadta.

A Tűzoltó utcán naponta végigbaktatok –

ez az embernek az egész városban leginkább itt érzékelhető

földre-nyomottságát felvillantó kép nem takarhatja el előlem

s nem engedi fölszárnyalni a verset.

Mert a verskezdethez nem mindig kerül oda a folytatás.

Csak póre mutatóujjként merednek üszkös romjai a magasba.

A maguk durvaságában; eltakarhatatlan anyagszerűségükben.

S mindez oly nyers valóságot *beszéltet*,

hogy az már a transzcendentális angyal-arcával tekint vissza ránk.

Mondatunkhoz olykor mi csak a csend vagyunk.

(Budapest, 2004. február 17. – július 4.; Pozsonypüspöki, 2005. szeptember 12.)

Elsírja első mondatát

Tétova délután, az Orczy-kert vegetációjának
szövegkörnyezete, akár egy megunt történetből,
úgy hátrálnál ki a rád törő fejfájásból,
odahaza a mosatlan edények képzavarai,
az öntözésre váró virágok fakó lírája,
a bútorokra ült por mozdulataid hieroglifáit őrzi,
hirtelen tér támad az utcai villamoszörgés és közted,
mindent szavakba öltöztetnél,
nyelvtani szabályokat keresel a világ történéseire,
a távolban elsírja első,
még artikulálatlan mondatát
épp most világra jött
unokád.

(Budapest, 2004. július 3. – 2005. ősz)

Nyolc sor a teremtésből

Zsuzsának

Február tizennyolc – új teremtés napja:
kettőnk csendje a süket űrt is zavarja.
Lassan szádba veszed hát nyelvem, mondatom –
hisz minden, mit mondhatnék, veled mondhatom.
És mindazt, ami a számodra mondhatatlan,
a hangommal mondod most ki öntudatlan.
Minket hallgat, így értelmezi istenünk,
ahogy egymásban önmagunkra döbbenünk.

(Budapest, 2005. március – Pozsonypüspöki, 2005. szeptember 11.)

Eggyéválás

Először messzebbről méregeted.
 Aztán egyre közelebből kerülgeted.
 Szemed megpihenteted rajta,
 egy hasonlattal
 mintha csak véletlenül érnél hozzá,
 belesel szóköznyi testnyílásain,
 levegőt vesz a szádon át,
 fölliheg egy hexameterrel,
 öle jambikus lejtését
 sokáig nem feleded.
 Műveltető igék clitoriszával
 kóstolgatja nyelved,
 egy szerelmes körmondattal
 vagináján át
 be
     le
         ha
             tolsz.
 Amikor benne vagy,
 akkor van benned egészen.
 Egy kancsal rím hirtelen áramütése
 csap végig ekkor csigolyáidon,
 a jelentés orgonamuzsikája
 fölzeng koponyád barokk
 boltíve alatt.

(Budapest, 2004. június 12; Pozsonypüspöki, 2007. október 19)

Ma korán ébredtek

Ma korán ébredtek bennem a szavak.

Én még aludtam, mikor ők már fent voltak.

Szép sorban, egyenként ocsúdtak,

egyik a másikat keltegette,

a műveltető igék a főneveket nógatták,

melléknevek nyújtóztak

a helyüket kereső

névelők között.

Ma korán ébredtek tudattalanomban a szavak.

Szobámban félhomály volt még,

a tárgyak is békésen szunnyadoztak,

nem susorogtak a könyvek,

s számítógépem képernyője

vakon bámult maga elé.

Nem tudni, mitől riadtak föl,

mi rebbentette szét őket rejtekükből,

de ma korán,

nagyon korán ébredt a bennem szavakba kódolt világ.

Talán egyedül csak Isten figyelte őket valahonnan a félhomályon túlról,

talán a halál sejtelve neszelt fel valamelyikükben,

talán csak rossz álmuk volt.

Először csak öntudatlan moccantak egyet-kettőt,

akaratlanul megzavarták az írásjelek fád nyugalmát,

azután a felkiáltójel is nyújtózkodni kezdett,

s a zsibbadt kérdőjel is tekeredett egyet.

Majd a homonimák s a szinonimák hisztérikus

szóváltásba keveredtek egymással,

s a metonímiák is össze-vissza halandzsáltak.

Korán, nagyon korán ébresztettek ma a szavak.

S én felnyitottam lassan a szemem,

és a szemközi tükörben láttam:

visszakaptam tőlük
arcomat.

(Pozsonypüspöki, 2008. március 14.)

Ma Isten maga

„Ha lámpát gyűjt a tavasz, s övé a porond”

(Maria Pawlikowska-Jasnorzewska)

A veréb nevű mozgó biokémiai laboratórium önfeledten ugrádozik a lábam előtt.

A természet kiállítótermében ma a zöldek dominálnak.

A betűk közt, im, felpiroslik a Nap Martin-kohója.

Minden a maga nyelvében él.

Ma Isten maga a nyelv.

(Pozsonypüspöki, 2008. március 31. – április 13.)

A KINT S A BENT

A toll

Engedelmesen simul kezembe
miként húgyozás közben falloszom.
S ugyanolyan száalmas,
mikor egyre vékonyodó
sugárban
spriccel
a vers
belő
le.

(Budapest, 1989. március 23.)

Permutációk

Létezem.

Mindenben benne létezem.

Most ebben a papírban is benne létezem.

Most ebben az üres papírban is benne létezem.

*

Most kihajolok ebből az üres papírból, és megírom ezt a szöveget.

Most kihajolok ebből a papírból, és megírom ezt a szöveget.

Most kihajolok a szövegből, és megírom ezt a papírt.

Most kihajolok a szövegből, és megírom magamat.

*

Ez a szöveg nem én vagyok.

Ez a szöveg történet.

A történet nem én vagyok.

Én, Bovaryné, én vagyok.

*

Van, hogy más is én vagyok.

Van, hogy én vagyok a más.

A történetem nem én vagyok.

Én, Bovaryné, az én vagyok.

*

Kinézek negyedik emeleti ablakomon – alattam Ithaka.

Ithakában ragyog a nap.

Ithakában hull a hó.

Ithakában esik az eső.

*

Odüsszeusz Trójában hagyta az esernyőjét.

Trójában a trójaiak vére fröcskölte tele Odüsszeusz esernyőjét.

Trója... Trója... hol is van? – vakargatja Odüsszeusz szakállát Pénélopé.

Itt belül, a homlokom mögött.

*

Odüsszeusz, Bovaryné, nem én vagyok.

Én a nem-én vagyok.

Hol van, hol van Odüsszeusz?

Itt belül, a homlokom mögött.

*

Szél támad, lengenek Ithaka reklámjai.

Kimozdulnak a fényreklámok a szemközti ház falán.

Kimozdulnak a helyükből, jobbra-balra, előre-hátra.

Ithakára most csak a szél támad.

*

CSÉB CASCO CSEMEGE

A rádiód recseg-e?

– kérdi tőled egy kecsege.

A kérdező nem én vagyok, s a kért sem én.

*

Én a kérdőjel vagyok.

Én a kérdőjel felső része, pontja.

Én a kérdőjel helye vagyok.

Én ebben a helyben vagyok.

*

Bovaryné, főzz teát.

Bovaryné, tegyél cukrot bele!

Citromfát is tegyél bele, Bovaryné.

Szép, virágzó citromfát.

*

Elül a szél, elül.

Most jó, jó most valaki – a történetbe belépne.

Teste, hangja, neve sincs még.

De már jó, jövel már, s belépne.

*

A történet ellenáll.

S ellenáll még ő is önmagának.

Testét, hangját, nevét keresi.

Ellenáll még, s belépne már.

*

Testét, hangját... lenne is, nem is.

Ő a semmi még.

De ő a van is már.

Semminek sok, van-nak semmiség.

*

A történet nem én vagyok.

Ki ellenáll, nem én vagyok.

Kinek teste, hangja, neve nincs – az sem én vagyok.

Ki vagyok hát? Ki vagyok?

*

A permutációban létezem.

Kivagyok most, nagyon kivagyok.

Mindenben benne létezem.

Naponta háromszor étkezem.

*

Naponta ötször-hatszor vétkezem.

S öt-hat mozdulatot is elvét kezem.

Naponta ötször. Naponta hatszor. Ithaka.

Pénélopé, kezében tömött cekkerrel, kilép a Julius Meinl ajtaján.

*

Havi ötezer.

Havi tíz.

Havi ötven, száz.

Reszket a láb, citeráz.

*

Villamos száll le éjjel a Holdból.

Benne ezernyi holt lelke szorong.

Körbeszaladja az alvó várost.

Hajnaltájt visszacsörtet az égi remizbe.

*

Én a nem-én vagyok.

Én a permutáció vagyok.

Homlokom mögött napsütés, eső, hó.

Citromfa árnya talán az arcom.

(Budapest, 1993)

Tíz párizsi

Párizs megér egy izét
 Egy sej-hajt egy huj-jujt
 Ide megérkezni annyi
 mint most indulni el

*

Mint most indulni most... most...
 mikor az út lassan véget ér
 Csecsemő ősz szakállát zengeti
 arcomon a szél

*

Mona Lisa tényleg van
 és én is tényleg vagyok
 A Louvre-ban minden kép előtt
 újra megszületek s újra meghalok

*

Nekem biz nem Bakonyom
 Sok itten a bakanyom
 Ám ágyam az máris van
 Hunyok Párizsban

*

Fent a toronyban Quasimodo meghajol
 tapsol a turistasereg
 a fényképezőgép lencséjébe
 visszaröhög egy vízköpő

*

Párizsban beszopott az ős
 a Szent Mihály útján elzuhant nesztelen
 majd a Cluny kávéházban bámult nagy magyar szemekkel
 Erős kávét iszom most helyette

*

Trianon ködben

a Petit és a Grand

Mintha látomás lenne csak

Mintha impresszionista tájkép vásznába lépnék

*

A Kazamatákban Danton csontjait keresem

Mi lesz itt ó a feltámadáskor

Koponyák utcásorai vigyorognak rám

Enyém is lehetne belőlük ezer

*

Máris megér egy mesét

Meg egy hogyishívjákat

Szent Lajos szigetén mintha

Egyik meg nem élt életébe

csúszna vissza az ember

*

Hat nap... akár egy villanat

Eltűntek a mártírok-hegyi órák

Ám e tünde fényben azóta is

Tisztábban látni magamat

s Közép-Európát.

(Párizs/Budapest, 1994. december – 1995)

Túl a negyvenötön...

Túl a negyvenötön
akár az Androméda-ködön
Nem trónolok kincseken
karóhoz kötni sincs ebem

Túl a negyvenötön
alig van már mihez közöm
Ahhoz sincs amihez lehetne
hiányában él bennem hit eszme

Túl a negyvenötön
lassan aszni kezd a tököm
Bár én hiszem
síromig mered még péniszem

Túl a negyvenötön
ülök világszéli rögön
Ha meghalni nem is maradjunk ennyibe'
visszaszületni készülök a semmibe

(Budapest, 1994)

Indigó-búcsúztató

Ó indigók ó indigók
napjainkból eltűnők
életünket elhagyók
ó indigók ó indigók

Az egyet többszörözők
énünk megsokszorozók
akaratunknak engedők
indigók ó indigók

Ti lebbenők ti zizzenők
hártyalevélként rebbenők
mi rajtatok díszlett írva –
volt-mindenség negatívja

Xeroxok kompaktlemezek
veszik át a helyetek
Az ég egy színe volt kéketek
indigók isten véletek

(Budapest, 1998. január 9.)

A papír fölött mindig

a papír fölött mindig istennel beszélgetsz
a fehér felületen kirajzolódó betűid
megmutatják semmiből előderengő arcvonásait
a város tompa morájában
a fűszálak erdők
suhogásában
a tenger locsogásában
s testüregeid előszüremkedő csendjében
mindenben felismered szavát

hideg csillag vagy
magános égen
mord kintje
égő bentednek

(Pozsonypüspöki, 2008. március)

Valamit óhatatlanul

„Azt hiszem törvény
hogy valahol el kell rontanunk...”

(Z. Németh István)

Valamit óhatatlanul félrerajzolunk
Valamint mindig túlírunk
Néha csak a szín tér el árnyalatnyival
Az általunk elképzelttől
Néha a dallam bicsaklik meg
A hangunk is rekedtes olykor
A kőbe márványba merevült mozdulat
Marad időnként kissé esetlen
S az általunk rendezett jelenet is
Valahol mindig vakvágányra fut
Valamit mindig másképp
Valahol valamit mindig
Mintha kint maradtunk volna abból
Amiben menthetetlenül bent vagyunk

(Pozsonypüspöki, 2008. március 18.)

Tükrömet befedi

Előttem langyos kávé
bennem kihűlő okozatok okok
ebből a versből szél fű
ebben a versben homok

Templom a közelben egy se
köröskörül nincsen kocsma
tükrömet befedi kihűlő
mondataim üszke korma

(Pozsonypüspöki, 2008. március 8.)

Kilóg a láb

„...Nyújtózkodván a láb
kilóg a létből.”

(Hizsnyai Zoltán)

a láb kilóg
s ki már a kéz is
fülevén kint lifeg a fül
miközben a körül levőt kémleli
kifelé fürkészköz a szem
s hát a hímtag is a semmiben kalimpál
ha szóra nyílik a száj a nyelv
a léten túlba nyal
történik velünk
kint a kéz a fül a szem a nyelv
valami velünk történik
valami

(Pozsonypüspöki, 2008. március 10.)

Kezdetben tétova...

Kezdetben tétova gondolat

Körülöttem később magamat

De túladok lassan testemen

S maradok – világúrré vált sejtelem

(Budapest, 1994. december)

Egy öngyilkosra

óriási hamutartó a város
a végtelennek felülről nyitva van
láthatatlan isten-kezemmel
nyomom el benne
csikk-magam

(Tatabánya, 1987. június 20.)

Pörög a föld, angyalszárny kerepel

Negyvenhét év? Hát Istenem!

Pörög velem a föld, az ég.

Tavasz van, jön a tél – szédülök.

Gyűlik...

szakállamban gyűlik a hó.

Szép volt-e? Jó volt-e? S ennyi?

Fülemben tört

angyalszárny kerepel.

(Budapest, 1996)

Csak álmodod...

lehet csak álmodod
csak álmodod magad
s mire felébredsz
zakatoló aggyal
már szerte is foszlasz
a hajnali harmattal
s a táj fölött láthatatlan angyal
röppen veled át

(Pozsonypüspöki, 2008. március)

Két tétel, ugyanarról

1

A láthatár mögött elúszik lassan
az alkony rőt fényszakála
Az úrból sötétség korma
szítál rám s a néma fákra

2

Az egyik lányom lassan felnő
a másik is már egész fél nő
én meg lassan lenövök –
derékig már földben
deréktől még föld fölött
(*Budapest, 1993*)

Római anziksz. Ádám a Macskák Fórumánál

Áll Ádám báván
a Macskák Fórumánál

Mintha e lustuló ragadozók kedvéért
építették volna díszletül
a Várost

Hadvezér macska-Caesar settenkedő
cica-Brutus dühödten fujtató
cirmos-Néró nyávogó
Tiberius doromboló Agrippina
diadalmas Antonius-kandúr
a világ dolgain merengő Marcus Aurelius-macsek

Mintha a két lelenc
nem is anyafarkas
hanem szeliden nyujtózó macska
emleit szopta volna
csak a történészek változtatták őt
farkassá hiszen oly közönségesnek vélték
hogy langy macskanyávogás ússzon elő
a mítoszok kódéből

Áll Ádám báván
kékes szárnyát meg-megsuhintja fölötte
a semmiből előlengő idő

(Budapest, 1996. január 18., 1998. január 9.)

Elszakadás

*Lányoddal a Tirrén-tenger partján
(Formanra is gondolva)*

a láthatár legszélén lassan
eget
vizez
összevérez a nap
lányodat hívja a tenger
bokáját csókolgatja
körbefogja a lábfejét
felszökken márvány térdéig
beles édeni két combja közé
s szerelmesen szólongatja
Latium nyelvén
de rád dühödten mordul
nadrágod szárát ráncigálja
rácsap lábikrádra
miközben lányodat nézed
ki a kezébe kapaszkodott egykor
s kinek rossz álmait oly szívesen
álmodtad volna
szemedben lassan partot ér az alkony
az övében kéken lobog
a végtelenség

(Róma/Budapest, 1995. december, 1996)

Két pillanat a tavaszból

1

A madarak

A madarak már

A madarak már az idén is

A madarak már az idén is újból

Csőrük közé csippentették

Karmuk közé kapták

Az elgémberedett

Lakótelepet

Szédülök

2

A telefon második napja hallgat

Akár ha sírkamrában lennék

Csak a villamos csörömpöl az utcán

Megremegnek rá szemközt az István Kórház szelíd ablakai

Tavasz van

Bogarak párzanak –

Egymásba ragadt lábnyomok

A felmelegedő aszfalton

Ujjé

(Budapest, 1995. március 17.)

Haller utca

A földhöz nyomja,
 nem emeli meg itt az ég a házakat, az embert,
 nem emeli meg, hogy egy pillanatra közelebből vegye szemügyre őket,
 nem emeli meg, a földhöz nyomja inkább,
 szinte odaszögezi hozzá,
 derékig beleveri az embert a földbe,
 az alsó épületszinteket is már-már beledöngöli,
 a 24-es villamos is egyre nehezkesebben szakítja fel esténként a be-beálló csend
 hajléktalanok által itt felejtett kartondobozát,
 mintha órá is egyre nagyobb súllyal nehezedne az ég,
 mintha kerekei tengelyig már a földet tépnék föl maguk alatt,
 áramszedőjétől egyre távolabb kerülnek a csillagok,
 a Nagyvárad téri sarki hentes felől nyáridőben rossz hússzag kúszik a földhöz lapulva,
 az István Kórház egyik ablakát haldokló jajszava zúzza szét, s csörömpölve hull az is a
 földre,
 térdre rogyva a templom a Mester utca sarkán,
 a Haller-piacot zöldséges és zöldség rothadásszaga fogja burokba,
 s még a rózsza is rekedtebben sikolt a virágáros cigánylány kezében,
 messze innen a rózsadomb,
 ha van is, az országnak, messze a háza,
 elkínzott arcú utcaseprő vetné alkoholtól elhülyült tekintetét az égre, de fejét sem tudja
 felemelni már,
 betonsúlyú felhőtömbök szakadnak rá,
 ablak alatt oson a macskanyávogás is,
 összeragadt szőrű, gazdátlan kuvasz oldalog a házfalakhoz dörgölözve,
 talán egy angyal lehet csak ilyen idegen errefelé,
 az ember is úgy él itt, mintha világvégen élne,
 lábát sziklafokról lógatva a jeges ür

be

le

(Budapest, 1995)

Zene szól – mintha...

Zene szól – nem ismerni fel mi
de mintha könnyebb lenne az embernek lenni
attól hogy *van* s hullámai is mintha
a jövőből löknék őt most vissza
napjai komor szirtfokára
hogy továbbsodorják onnan is már a
múltja felé zötykőli az embert e dallam
melyben egybeér a mondható és a mondhatatlan
melyben a mindenség ölt magára esztelen formát
a mindenség és a semmi
zene szól – mintha könnyebb lenne most lenni

(Budapest, 1995)

Atlantiszt sem

Holan modorában

Rég nem jártál már
a régi helyeken.
Egyszerűen időd nem jutott rájuk,
Vagy tudatosan kerülöd őket?
Gyávaságból? Meglehet, Atlantiszt sem
az elemek és a sors végzetes összjátékából
ölelte magába a tenger – mi van, ha az ember
maga rágta át
a birodalmat védő gátat,
mivel emlékezni valamire még mindig
egyszerűbbnek gondolta,
mint szembenézni vele?
Attól félsz, a régi ház ablakából
kihajol, aki rég nem vagy már,
s megpillantva téged,
visszahökken
s anyátokat keresi a szoba sötétjében:
„Anyu, nem akarok felnőni!”

(Budapest, 1997)

Kései

Szólítanám anyámat – hiába keresem

Simogatnám ősz haját – a semmihez ér kezem

Elutazom hozzá – sötét űrbe érkezem

Napokig hallgatnám a szép szavu némát

Ha tehetném újra megszülném őt

(Budapest, 2002. április 11.)

Apám magyaráz

Apám magyaráz: öntsek a budiba
magam után egy kis meszet,
a bűz is enyhül így,
meg a légy is kevesebb.

Apám magyaráz, a kertben
hol mit szeretne tenni még,
mert az ember, mondja, tervez,
a többi semmiség.

Apám magyaráz, mintha a világot
hagyná ránk ma reggel,
majd egész nap megértő indulattal
pöröl a seregélyekkel.

(Izsa, Budapest, 2005)

Boldogság

Belém költöztek az ég madarai mind
a sasok a héják s a pötyöriek egytől egyig
szárnysuhogásuk hidegében hűsöl agyam
tolluk körülbélelte
mintha fészekben pihegne szívem
ami kint volt bennem örvénylik lassan minden
a folyók is bennem kanyarognak
az ég homlokom mögött kékít
s boldogság önt el
ha belső tereimet reggelenként elárasztja a fény
és isten hangját hallom a *bent* angyali szellőiben
s az hangzik fel a *kint* istentelen szélzúgásában is
(*Budapest, 1996*)

Kis regény, a végére illesztett mottóval

Meghalt. Élt hatvannyolc évet. Amikor néhány nappal a halála előtt megkérdezték tőle, miért ő a(z ó)falusi citerazenekar köcsögdudása, így válaszolt:

– Mert ez olyan, kérem tisztelettel, mintha nagyokat kúrna az ember.

Azt beszélnek róla, hogy amióta huszadik születésnapján eltemette tizennyolc éves feleségét, nem ért többet nőhöz.

Mottó: „Hajnal és éj közt örvények mélye tátong” (Borges).

(Budapest, 1996)

Korszakváltás

Korszakváltás Közép-Európában: az inter-Nyet évei után ide is beköszöntött az Internet korszaka. Számomra olyan ez az egész, mint a tűz megtapasztalása lehetett emberösünknek. Még hunyorgott a fényétől, de este is látni engedte; még félt tőle, de jó volt melegednie mellette; még ismeretlen veszélyeket sejtetett meg vele, de kéjesen ízlelgette a rajta sült hús ízét. Még ésszel nem tudom felfogni, még ügyetlenül topogok, de már érzem: más vagyok, más lehetek, hogy most kapcsolódik össze bennem a *volt* a *lesz*-szel. Hogy most lettem több magamnál, s ezentúl az is én vagyok, aki nem.

(Budapest, 1998. január 9.)

Átcsobbannak a rámán...

A kép szétfolyik a falon
Átcsobbannak a rámán a színek
Lecsorog a mély-kék a meleg-barna
Hideg van itt Nagyon hideg

Belep a dermesztő sárga
Reggelre halott-sápadt leszek
Visszaárad a palettába Picasso Corot
Üresen zengenek a kozmikus terek
(Budapest, 1994. december)

Jégkorszak

az ajtó alatti nyíláson
úszó jégtáblák zúgnak ki
szobámból

(Budapest, 1999. február 22.)

A filozófus macska

„szabad járása van
a létből a semmibe
a semmiből a létbe”

Somlyó György: *A macska tízezer létezmódja: 3. ...mint egzisztencia*

Apád macskája, *akinek* még neve sincs, kész filozófus.

Az újabb kori bölcselettörténetek
egyszerűen csak a filozófus macskaként emlegetik.

Eszmerendszere, mely magában foglalja az összes eddigit,
gyakran kerül az elméleti viták kereszttüzébe,
de ő állja a sarat.

Közvetlenül az anyád temetését követő napon
szegődött egyedül maradt apádhoz –
addig soha nem látta a környéketeken senki,
a semmiből jött: ahova anyád távozott.

Az esendőség és a tökéletesség egyesül lényében,
négy lábon járó ösztön és bölcselet.

Ragaszkodik hozzád, de jelenlétével nincs terhedre,
sosem adja fel önmagát, mégsem tagad meg soha.

Peripatetikus sétáidon elkísér,
van úgy, hogy hirtelen megdermed,
s egy egzisztencialista gondolkodó hevületével
kikap a földből egy vakondot,
majd rád emeli átszellemült tekintetét;
sztoikus nyugalommal sütteti hasát melletted a teraszon.

Lényén átdereng
a keleti átszellemültség,
időnként mintha a Nirvánából jött volna vissza,
máskor a lételmélet nyikkan benne,
a kierkegaard-i vagy-vagy elé állít,
eltöpreng a heideggeri létbe-vetettség ideáján,
dorombol a wittgensteini nyelvfilozófiának,

a saussure-i nyelvelméletnek,
most éppen Gadamert tanulmányozza,
megszólít a maga Derrida-értelmezésével,
hétköznapijaink barthes-i mítoszain rágódik türelmesen,
Virilloval együtt dohog a civilizáción.
Hosszan nézed őt,
s amint így egyszerre látod
magamagának is meg a saját maga képének is,
az augusztusi verőfény együtt emel át vele lassan
a transzcendensbe,
miközben a filozófus macska felkiáltójelként
magasba meredő farka láttán
életed mondata végén az értelmetlenné vált kérdőjelet
pontra cseréled fel.

(Izsa, 2001. augusztus 1. – Budapest, 2004. július 4. – Pozsonypüspöki, 2007.

Október 19.)

**NÉGY KISDED ÉRTEKEZÉS
AZ ÉLET NAGY DOLGAIRÓL**

**Kisded értekezés Ádámról,
avagy
A Kiűzetés valódi története**

Ádám elhatározta egyszer: író lesz.
 Hogy semmi más nem lehet, csak író.
 Egyszer csak érezte, milyen kényszerítő erővel tör fel belőle az írás vágya.
 A mondanivaló, úgymond, a mondanivaló nem tud hallgatni benne többé.
 S egyszeriben szent révület suhant át az arcán –
 Legjobb, ha mindjárt a főművével kezdi.
 A főmű az olyan, amelyet csak egyszer,
 s amivel úgy istenigazából beletrafál,
 amivel csak úgy bele az ember.
 Miként az Úr is.
 Vele, meg az egész teremtéssel.
 Hiszen az Úr is önmagában senki s semmi maradt volna,
 ha nincs a Teremtés ideája, s ha nincs a teremtett világ,
 melyben elhelyezheti magát.
 Mondhatni hát, az Úr magát teremtette meg a teremtéssel,
 s szelid állatkái meg Ádám csak az asszisztenciát
 képezte mindehhez.
 Miként tehát az Urat a világ,
 akként fogja másodszer is megteremteni Ádámot
 a főműve.
 Jó, jó,
 de mi lehetne az? –
 töprenkedett magában, valahányszor a Tudás Fájának tövében
 múlatta az időt, amely persze akkor még nem volt feltalálva.
 Mert az idő, ugye, az elmúlás mérőeszköze,
 és ha nincs *múlás*, nincs mit mérni se.
 S így csendes meg lázas esték sora után
 mintegy isteni megvilágosodásként csapott bele a gondolat:
 Megvan!

Igen, megvan.

Megvan a főmű!

S szent révülettel feltette magában,

hogymajd megírja,

hogymajd megírja

a telefonkönyvet!

Ebben benne lesz majd minden,

mi irányt s távlatot adhat a világnak,

s mindenki – ezer meg ezer pompás

nevekbe kódolt karakter.

Már neki is állt volna tüstént,

amikor rájött:

mindez pompás –

egy a hiba csak.

A telefon.

Hiszen a telefon még nincsen feltalálva!

A Paradicsomkertben is kettecskén éldegél egyelőre Évával,

hol van még Bell

s hol Puskás, és hol vannak,

kik miatt a történeti fejlődés adott fokán

szükségszerűen feltalálják majd talányos szerkentyűjüket.

De Ádám naiv volt még,

s egyáltalán nem tudta, hogy mennek ezek a dolgok,

s egyáltalán a dolgok hogy mennek majd.

Mert csak ezzel az angyali naivitásával magyarázható,

hogymajd egy szép napon azzal állt az Úr elé,

képletesen persze,

mert mint tudjuk,

akárhonnan volt,

mindig a szemé előtt volt,

hogymajd telefont szeretne.

Az Úr először nem akart hinni a fülének,

s arra gondolt, szegény báránycájánál egyszerűen nincsenek otthon.

Ám amikor az makacsul ismételte mondókáját egyre,

rájött, hogy egyszerűen csak megtévelyedett.

Éva is megrettent kissé,

hogyan ezentúl élete párja naphosszat

csak telefonálgatni fog,

esetleg nála is beéri

a pusztán telefonálással.

Az Úr azonban felháborodott teremtetje

teremtői ambícióin,

s tüstént hívatta Gábrielt,

és hamarjában feltalálva a tüzet,

lángpallókat adott a kezébe,

hogyan elhajtassa vele a közeléből

a pokolfajzatot.

A többi már ismerjük.

Ádám kiűzetésével az óra – mintha önmagától –

azonnal ketyegni kezdett,

s ő azonmód nekilátott terve megvalósításának,

és hosszú évezredek alatt sem hagyott fel vele.

S meg kell mondani, könyvének jelentős fejezeteivel

már jóval a telefon feltalálása előtt elkészült.

Amikor pedig a fentebb már megnevezett urak jóvoltából

időszámítások múltán felcserdült az első ketyere,

már ezer meg ezer nevekbe kódolt karakter hemzsegett

főműve sűrűn teleírt lapjain.

Ma már más dolga sincs,

mint azok telefonos jókívánságait fogadni

– ha két élete volna, az is kevés lenne rá –,

akiket művének olvasásával, akár naponta többször is,

a katarzis élményével ajándékozott meg.

Számára most a telefoncsengés jelenti a szférák zenéjét,

s már legújabb műve,

a mobiltulajdonosok egyesített jegyzékének

megalkotása köti le minden idejét.

A Paradicsomra, kiűzetésre

rég nem gondol már,
s Teremtőjének is megbocsátott –
ki neki hetenként telefonál.

(Pozsonypüspöki, 2008. március 14.)

Kisdéd értekezés a múlt századi kis költőkről

A múlt századi kis költők
nem mind eleve költőnek születtek,
de ha már világra jöttek,
sorra felnőttek mind,
tanárok, szerkesztők, vasúti pályamunkások,
erdészek, pincérek, hivatalnokok lettek,
megnősültek,
gyerekeket nemzettek,
és kis költők maradtak a múlt századi kis költők
ebben az új században is,
már amelyikük nem lett nagy közülük,
vagy éppenséggel meg nem halt.

A múlt századi kis költőket
ugyanazok a pusztító történelmi viharok
és ugyanazok a társadalmi kataklizmák nevelték,
miként a nagyokat is.

Főnevekkal, igékkel,
gyerekekkel bíbelődtek,
a megélhetésért küszködtek,
degeszre tömött cekkereket cipelve is
az egyetlen megfelelő jelzön
törték a fejüket.

A múlt századi kis költők
sóvár szemmel figyelték
a múlt századi
s még korábbi nagy költőket,
már amelyikük nem magát hitte nagynak
és nem a nagyra nézett lekicsinylően.

A múlt századi kis költők
ragaszkodtak a bevett formákhoz
vagy épp formát bontottak,
játszottak a szavakkal,
az életükkel,
s egyedül csak a játékot vették komolyan.

A múlt századi kis költők
titkon ma is arról álmodnak,
már amelyikük él még egyáltalán,
hogy egyszer úgyis nagyra álmodják őket bizonyos korok,
melyek a múlt századi s még korábbi nagy költőket
fogják tán épp kicsinek látni,
miközben jól tudják, hogy „az ember ugyanolyan
hamar elvész az élet útjáról, akár a Szahara
homokjában járt volna”.*

(Pozsonypüspöki, 2008. március)

---

* Török Sophie.

A Költészet Napja

Ma a Költészet Napja van,
összetörten ébredsz,
fáradt vagy szörfözni a tévéhírek hullámain,
a fenébe a választásokkal,
tele a jóízlésed a Fidesszel, az MSZP-vel, az SZDSZ-szel,
gépiesen megöntözöd a virágokat,
É.-re sem gondolsz,
aki már második hete nincs itt,
unottan zuhanyozol,
ügyetlenül babrálsz a műfogsoroddal
– most már mosolyoghatsz is akár –
tojást sütsz,
É.-re nem gondolva elmosogatsz,
bekapcsolod a számítógépet,
a szombati előadásodat bütykölöd,
egy együttműködési megállapodás-tervezettel nyüglődsz,
hivatali levelezésedet intézed,
kiadói ügyekben telefonálgatsz,
pénzt hajszolsz, kéziratot szerkesztesz,
könyvbemutatói meghívók szövegén kutyulódsz,
bemész a kiadóba,
falsz valamit – nem gondolsz É.-re – futtában,
ügyetlenül megigazgatod nyelveddel a műfogsorod
– akár mosolyoghatnál is –,
számlákat, szállítóleveleket írsz,
könyvcsomagokat állítasz össze,
könyvcsomagokkal cipekedsz,
a postán sorakozol egy órát,
már második hónapja nem tudtál telefonszámlát
s közüzemi díjat fizetni,

ma este sem fogsz híradót nézni,
a fenébe a választásokkal,
tele a tűrőképességed
az izraeli–palesztin viszonytal meg Afganisztánnal,
falsz valamit – nem gondolsz É.-re – kínodban,
aztán műfogsor-igazgatás: mosolyoghass akár,
barátod kérésére elvánszorogsz a Kolibri Pincébe,
ahol –
ma a Költészet Napja van –
ebből az alkalomból felolvasod *A Költészet Napja* című izét,
mindezt a barátság jegyében,
mert az akkor is utána megy az embernek,
ha egyébként tele a toleranciája.

(Budapest, 2002. április 11.)

Kisdéd értekezés a világteremtésről

Kétharmadán az emberélet útjának,
 bennem matató kezek turkálnak,
 pusztul kívül s belül is a sötétlő erdő,
 vizsla szemmel fürkészként a Teremtő,
 meg is szán tán kicsit, amint halálra váltan
 a budai Irgalmasrendi Kórházban
 jó doktorom – mintha csak ellenem fenekedne –
 irgalmatlan-rendesen felnyúl a fenekembe,
 amitől rögvést helyezkedni kezdnek bennem a szelek,
 már-már attól tartok – szent egek! –,
 kicsusszan belőlem egy kósza szellenet,
 s töprenghet majd jó doktorom a világnak illetén menetén,
 fintorgó orral együtt mélnézve velem én:
 antik tragédia e vizsgálat vagy csak jó hecc-e,
 hogy végül bambultan meredjek magam elé: ecce homo... ecce... ecce...
 s elmélázva Kosztolányi hívórimén, a *grósztatán*,
 nyögöm, hogy doktorom belülről tapizza prósztatám,
 egyáltalán nem érdekelve, hogy viselik ezt mások:
 „Doktor úr, ez má’ sok!... ez má’ sok!”,
 üvöltöm, ahogy imígyen
bennsőségesen gyömködi dülmirigyem,
 remélve titkon, majd csak hamar rám un mostan,
 de tovább matat ánusomban,
 – kedvesem helyett *ezzel* kell most beérnem –,
 sziszegve tűnődöm hát, föladván szemérmem,
 merengek világnak menetén, világnak bölcsein, heréin,
 túrva, hogy doktorom szakértőn babrálja türelmes heréim,
 oldalt egy gépen együtt szemlélem vele dolgos vesém, szelíd hólyagom,
 megrendülten, hogy nincs már többé irgalom, nincs már több oltalom,
 itt már – szó, mi szó! – a vesémbe is belelátanak,
 kétharmadán az emberélet útjának,

a budai Irgalmasrendi Kórházban, hol egykedvűen,
sztoikus nyugalommal, létbe-vetetten türtem, türtem,
hogy – mintha minden ellenem fenekedne –,
amúgy irgalmatlanul felnyúljanak a fenekembe,
miközben mellem dagadt: járjon bár doktorom ujja úgy végbelemben,
miként a Teremtőé matathatott Ádám formázása közben a végtelenben,
a világot s benne őt is – legalább filozófiai értelemben –
azért még én teremtem.

(Budapest, 2005. július 31. – augusztus 2.)

A NYELV ELŐTT

A nyelv előtt

Ez alatt a cím és alcím alatt a folyóiratban, könyvben, ahol megjelenik, üres oldalnak kellene lennie. Az alább következő soroknak pedig – az első mondat kivételével – a címhez *-gal kapcsolódó, magyarázó lapalji jegyzetként kellene szerepelniük. Mert bár számomra világos, hogy a címsorokat követő, üresnek látszó sítot új verseim töltik be, a hagyományos módon szemlélő és olvasni kívánó szemnek az első pillantásra ez messze nem nyilvánvaló, s az csupán ürességet lát lírai opusaim helyett, ezért némi magyarázattal tartozom annak igazolására, hogy nem pusztán közönséges, s nyilvánvalóan már mások által is kitalál(hatot)t formális ötletéről, formai megoldásról van szó, és a fenti *semmi* csupán egy spontán érzéki csalódás következtében *fedí el* e helyt a verseim.

De lássuk csak közelebbről a láthatatlant!

Ha történetesen (lap)szerkesztő lennék, feltétlenül közlésre javasolnám *A nyelv előttet*. Azt ugyan elismerném, hogyha a fenti cím alatt tényleg nem lenne semmi, az egész valóban nem volna több egy egészen olcsó, triviális ötletnél. Őszintén megvallom, magam sem kedvelem az efféle trükköket, önmaguknál nem több ötleteket, az elmeélnék a rávetülő hirtelen fényben való pillanatnyi megvillanását. S bár tudom, hogy bizonyos összefüggésben, *olvasatban* ezek a könnyed – s kisdéd – játéko(cká)k is lehetnek funkcionálisak, gyakori ismételhetsükkel, ugyanarra a rugóra történő járathatásukkal nemritkán a könnyebbik útra csábíthatják a fáradékony, s a mélybehatolásra néha lusta elmét. Mivel azonban ez esetben – ha történetesen (lap)szerkesztő lennék – elsősorban az elem tett papírlapok könnyed fehérsége alatti – az által eltakart – súlyos versekre figyelmeznék, azt javasolnám főszerkesztőmnék (előljárómnak), hogy kiadványunkból kanyarintsuk el ezeknek az opusoknak a megfelelő helyet, s a rendelkezésünkre álló oldalakra a kívánt terjedelemben *tördeljük be* a szóban forgó láthatatlan, nyelv nélküli – magára a címre utaltan: *nyelv előtti* – művet.

Majdnem azt írtam: *nyelv előtti* szöveget. Mivel azonban a 'szöveg' fogalma általánosan a nyelv által elkerítettet, azaz bizonyos nyelvi megfogottságot, nyelvbeni megragadottságot (is) jelent, ez a formula önmagában értelmezhetetlen, nyelvi lehetetlenség lett volna itt. Ha föl is tételezzük tehát – ne menjünk most bele abba, miért nem kell ezt feltétel nélkül elfogadnunk – hogy nyelv előtti, nyelv nélküli szöveg nincs, ugyanez a nyelv előttiség nem vonatkozik a műre. Igaz, a 'mű' szavunk is magában hordja az alakítottságot, az alakíthatóságot, a meghatározott formába rögzítettséget, az adott formai keretek közti megfogalmazottságot. Irodalmi műről lévén szó, ez utóbbi rendszerint nyelvi

megfogalmazottságot, nyelvi formákba öntést, a nyelvi lehetőségekkel való élest jelent. Egyszersmind azonban a nyelv általi beszűkítettséget, a nyelvbe való bekényszerítettséget is. Persze, az alkotás: alakítás, a határok kijelölése – egyfelől, ám a körülhatárolt játéktéren belüli végtelen mozgásba hozása is egyúttal. Árnnyaltan, leleményesen mondjuk a szobrászatra vonatkoztatva: a szoborról el kell távolítani, le kell faragni a fölösleges fát (követ stb., vagyis: anyagot). Irodalmi mű létrehozásával a semmit – a papír (a képernyő) végtelen fehérségét – kerítjük körül nyelvi eszközeinkkel.

Hagyományosan azt gondoljuk: amikor valamit leírunk, kimondunk, az bennünk akkorra már készen van. A fenét! Bennünk nincs készen semmi. Pontosabban: bennünk csupán a semmi van meg, s ebből a semmiből veszünk ki valamit, s ez a valami jó esetben a mű. Persze, sok minden – genetikai, alkati, lelki meghatározottságok, ilyen-olyan (tapasztalati s más úton elsajátított) ismeretek, a pillanatnyi körülmények összejátszásából adódó meghatározók sora – van e mögött a semmi mögött, de sejtelmünk sincs arról, mi minden van bennünk. Egyszerűen azon oknál fogva, hogy – e meghatározottságokon kívül – bennünk nincs semmi. Bennünk minden lehet, de egészen addig, míg nyelvi (formanyelvi) eszközeink s előbb említett meghatározottságaink segítségével körül nem kerítünk valamit a semmiből, addig az a valami nincs, addig a semmi van bennünk. Pontosabban: a lehetőségek, a lehetséges formai megnyilvánulások tenger sokasága, végtelen örvénylése csupán, de alakilag semmi.

De ez a semmi van.

S ebben a semmiben már potenciálisan (virtuálisan?) a lehetséges formai elkerítettségek is benne vannak. Miért ne választhatnánk ki ezekből a meglevő nemlétezőkből egyet? Többet? Hiszen pontosan ez történik írás közben is: valamelyikükhöz hozzárendeljük az egyedül neki adekvát – vagy neki adekvátnak gondolt – nyelvet. De vajon nem történhet-e meg úgy e kiválasztás, hogy nem rendelünk hozzá semmilyen nyelvet (semmilyen formai, alaki meghatározottságot)? Persze, tudom, ha mindez lehetséges is, a dilemma az, hogy a kiválasztott, s fölmutatni (megmutatni) kívánt létező nem-létezőt mivel, hogyan tudom láthatóvá tenni? De ami nem látható, az nincs? Botorság lenne ezt mondanunk.

A nyelv előtt cím alatt tehát új verseim vannak. Mert ezek a verseim *vannak*. Nem rendeltem hozzájuk szavakat, formát, nyelvet – önmaguk szó, forma, nyelv előtti állapotát tükrözik. *Az üres tér* drámája mellé, íme, az *üres sík* drámája. *Az üres teret* be kell játszani, az *üres síkot* tele kell írni az életünkkel. Hiszen a *leírt* szöveg sincs kész, az író által leírt – a semmiből a maga meghatározottságai segítségével elkerített – művet is az azt a saját meghatározottságai felől értelmező olvasó fejezi be (de ő is csak arra az egyszeri

alkalomra, s egy másodszeri, többszeri olvasásnál mindig újra és újra befejezi, s minden alkalommal másképp). Az *üres sík*nak a maga meghatározottságai által adott kereteit ugyanúgy *teleírhatja* értelmezéseivel, mintha egy megszövegezett, megformázott (formatált?) szonettet kellene *magára írnia*, tehát *újraírnia*.

Két kérdés azonban önkéntelenül (természetszerűleg?) adódik e helyt.

Az egyik: vajon nem egyforma-e, nem ugyanolyan-e minden létező nemlétező? A semmiben, a formanélküliségben, forma- és nyelvelőttiségben nem mosódnak-e egybe a dolgok, nem a nyelv, a nyelvi megfogottság ad-e egyediséget, egyszerűséget, elkülöníthetőséget valaminek? Nem ez elkerítettség okán lesz valami identifikálható, azonosítható egy másik valamivel szemben (egy másik valami mellett)? Hát persze, hogy annak okán – válaszolhatom.

A másik kérdés: ha nem teszem láthatóvá azt, amit az olvasóval, szemlélővel be akarok fejezteni, hogyan tudja, hogy mit kell értelmeznie? Hiszen könnyen elképzelhető, hogy a cím alatti *üres sík* csábításának engedve valaki teljesen mással írja tele azt, mint amilyen láthatatlan opusokkal én ezt az *ürességet* teleraktam...

A legjobb tehát, ha teleologikusan közelítünk e kérdés(ek)hez.

Mivel a semmiben minden irányulhat mindenfelé, üres síkom egészen bizonyosan azt az irányultságot (megvalósulhatóságot) is tartalmazza, amely egybevág a kívánt olvasói (befogadói) értelmezéssel, értelmezhetőséggel.

A nyelvvel rögzített vers a végtelen végesítése. Olvasóját (befogadóját) is megköti; alkotója magát igyekszik transzlokálni értelmezőjébe, magát szabadítja fel befogadójában.

A nyelv előtt visszaadja a versnek s értelmezőjének a végtelent. A papír üres síkjának semmijében maga transzcendálódik a nyelvileg elkerítetlen mű alkotójává.

Ő lehetek így én.

S ő is én lehet ekként.

És ebben a nyelv előtti áldott pillanatban mindketten egyszerre pillantjuk meg
a semmi üvegében végigfutó belső remegést.

(Bp., 2005; Pp., 2008. május 4.)

Két füle közt Ádám...

Idegen kabátként vetném le magamról néhanap életem
Napjaim gombját átbujtatnám a velem törtétek gomblyukán
Kihúznám kezem mozdulataim kabátujjából
Átcsapnám vállam fölött elnehezült éveim felöltőjét
Holtak itt felejtett tekintetének lüktetése élők pulzáló lélegzetvétele moco-rogna közben
a térben
Ave!, ave! – zeng köröttem a kozmosz
Nevermore! – sóhajtja hangtalan vállamon egy holló
*
(Szférák zenéjétől hangos a pokol
Két füle közt Ádám elszántan gyalogol)
(*Budapest, 1995*)